

ԵՂԻՇԵ ԶԱՐԵՆՑԸ ԵՎ «ՍՏԱՆՂԱՐՈՏ» ՀԱՆՂԵՍԻ ՄԻԱՎ ՀԱՄԱՐԸ*

ՀՏԴ 821.19.0

ԱՆՈՒՇ ԹԱՍԱԼՅԱՆ

ՀՀ ԳԱԱ Մ. Աբեղյանի անվան գրականության ինստիտուտի հայցորդ,
Չարենցի տուն-թանգարանի գլխավոր ֆոնդապահ,
ք. Երևան, Հայաստանի Հանրապետություն
anush.tasalyan@gmail.com

Հոդվածի նպատակն է վերանայել «Ստանդարտ» ամսագրի տեղն ու դերը հայ գրական մամուլի պատմության մեջ:

Մեր խնդիրն է կարևորել «Ստանդարտ» ամսագրի եզակիությունը, որովհետև ընդամենը 16 թերթից կազմված «Ստանդարտ»-ը ժամանակին որդեգրեց թույլ հոմանիշը: Սակայն այդպես չէ, որովհետև մինչև «Ստանդարտ»-ը Եղիշե Չարենցը մամուլում աշխատելու բավական փորձ ուներ: Եվ «Ստանդարտ»-ն իր տեսակի մեջ եզակի ամսագիր էր: Բոլոր քայլերը հաշվարկված էին: Նախապես պլանավորված էր և՛ առաջին, և՛ երկրորդ համարներում վետեղվելիք նյութը: Այն ոչ միայն գրականություն, այլև նկարչություն, ճարտարապետություն, կինո և թատրոն լուսաբանող յուրօրինակ շտեմարան պիտի դառնար, որովհետև գրվում էր ոչ թե հեղափոխության մասին (ինչպես վարվում էր ժամանակի հայ և ռուս մամուլը), այլ հենց հեղափոխության համար:

Հետազոտության ընթացքում առավելապես կիրառել ենք վերլուծական ու համադրական մեթոդները: Կատարել ենք նաև կառուցվածքային վերլուծություն՝ առանձին անդրադառնալով յուրաքանչյուր բաժնի:

Ի վերջո, հանգել ենք այն եզրակացության, որ ամսագրի ոչնչացումը բովանդակությանը չէր վերաբերում, այլև համարձակությանը՝ քննադատելու ժամանակի մամուլն ու իրականությունն ընդհանրապես: Եվ պատահական չէ, որ ամսագիրը դարձավ նույն իրականության, քաղաքական իրադարձությունների պոի:

Հիմնաբառեր՝ «Ստանդարտ» ամսագիր, հեղափոխություն, գրական մամուլ, գրականություն, կինո, ճարտարապետություն, թատրոն:

1924 թվականի մայիսին Մոսկվայում հրատարակվում է «Ստանդարտ» ամսագրի առաջին համարը, որի պատասխանատու խմբագիրը Եղիշե Չարենցն էր: Ս. Աղաբաբյանը գրում է. «Երեքի» դեկլարացիայի այդ հիմնական բացն է, ահա, որ գալիս է լրացնելու «Ստանդարտ»-ը: Գրականությանը վերաբերող նրա առաջադրանքները ոչ թե ժխտումն են կամ փոփոխությունը «Երեք»-ի դեկլարացիայի, այլև վերջինիս զարգացումը, կոնկրետացումը, նրա իդեոլոգիական և ձևական դետալիզացիան»⁴⁶⁶:

* Հոդվածը ներկայացվել է 15.07.2020թ., գրախոսվել՝ 15.08.2020թ., տպագրության ընդունվել՝ 22.12.2020թ.:

⁴⁶⁶ Աղաբաբյան Ս., Եղիշե Չարենց, Երևան, 1973 , հ. 1, էջ 330:

Գրականագիտության մեջ «Ստանդարտ»-ը որդեգրեց թույլ հոմանիշը: Սակայն այդպես չէ, որովհետև մինչև «Ստանդարտ»-ը Եղիշե Չարենցը մամուլում աշխատելու բավական փորձ ուներ: Այդ աշխատանքը սկսվել էր «Երեք»-ի «Բուլյետենի» հրատարակմամբ, որը «Խորհրդային Հայաստան»-ի ծավալից փոքր, չորս էջանոց մի թերթ էր՝ սկզբից մինչև վերջ լցված բանաստեղծություններով, ընդ որում՝ Չարենցից, Վշտունուց և Աբովից՝ երկուական: Առաջին համարի լույս տեսնելուց հետո «Երեք»-ը կազմակերպեց առաջին «Շեփորահանդեսը» (նրանք սովորություն ունեին իրենց հրապարակային ելույթները կոչել «Շեփորահանդես»)՝⁴⁶⁷:

Վահրամ Ալազանն իր հուշերում գրում է, որ «Բուլյետենի» առաջին համարը տպագրվել էր մի խումբ կամավոր աշխատակիցների արտաժամյա աշխատանքով: «Շեփորահանդեսից» հետո նույն կերպ հրատարակվեցին երկրորդ ու երրորդ համարները, որից հետո «Երեք»-ը անհասկանալի պատճառներով քայքայվեց («Երեք»-ի առաջին իսկ ելույթի օրից սկսվում են միջանձնային տարածայնություններ Չարենցի ու Վշտունու միջև, ինչը Աբովը համարում է «ոչ սկզբունքային»): 1922 թվականի օգոստոսի վերջին Չարենցն ու Աբովը մեկնում են Մոսկվա, որտեղ էլ վերջնականապես տրոհվում է նրանց միությունը⁴⁶⁸): Այնպես Չաքարյանն այդ մասին գրում է. «Եվ հունիսի 14-ից հուլիս-օգոստոս ընթացքով Վշտունին իրեն «ապահովագրում» է «տեսական» ելույթներից՝ ասպարեզը թողնելով Աբովին ու Չարենցին: Ընդ որում՝ Աբովը հանդես է գալիս միայն բանավոր, Չարենցը՝ թե՛ գրավոր, թե՛ բանավոր ելույթներով. պարզ տրամաբանությամբ՝ Չարենցի համար գրականության այդ օրը մտահոգություն էր, երկուսի համար՝ խորամանկ խաղ...»⁴⁶⁹:

«Դեկտրագիտից» դեռ մի տարի էլ չանցած՝ 1923 թվականի փետրվարին, Եղիշե Չարենցը և ճարտարապետ Կարո Հալաբյանը Մոսկվայում նախաձեռնում են հրատարակել «Ավանգարդ» բնորոշ անունով հանդեսը՝ նվիրված ժամանակակից գրականությանն ու արվեստին: Փետրվարի 4-ին (կիրակի) «Խորհրդային Հայաստան» թերթը ծանուցում է. «Նոր հանդես. Յեղիշե Չարենցի և Կարո Հալաբյանի խմբագրությամբ ամսիս վերջին լույս կտեսնի «Ավանգարդ» հանդեսը, նվիրված ժամանակակից գրականությանը և արվեստին (թատրոն, յերաժշտություն, նկարչություն, քանդակ, ճարտար, սինեմա և այլն):

Խմբագրության հասցեն՝ Նախկին «Ֆրանսիա» հիւրանոց, N 4»⁴⁷⁰:

Ծանուցումից հետո, ավա՛ղ, հանդեսի տպագրությունը չիրականացավ: Նույն՝ 1923 թվականին Թիֆլիսում լույս տեսող «Մարտակոչ» թերթում տպագրվում է Եղիշե Չարենցի «Ֆուտուրիզմի շուրջ» հոդվածը՝ Լ. Մ-ի (նույն ինքը՝ Սուրեն Երզնկյան) «Ֆուտուրիզմը որպես գրական ռեակցիա» հոդվածում «սպրոդված մի քանի փաստացի անճշտությունների» մասին: «Ավանգարդ»-ի հետ կապված՝ հիշեցնում է նաև, որ ինքը հանդեսի նախաձեռնողները մասնակցել է ոչ թե խմբակային պարտավորությամբ, այլ պարզ համակրանքով: Բացատրում է նաև գործը զուլի չգալու հանգամանքները: «Հարկադրված եմ ասել,- գրում է Չարենցը,- որ ես ոչ մի անգամ գրական խմբակ չեմ ունեցել Հայաստանի հետ: Հալաբյանի - ճիշտ է՝ մենք միասին մտադիր էինք հրատարակել ֆուտուրո-կոնստրուկտիվիստական ժուրնալ «Ավանգարդ» անունով, բայց գործը զուլի չէկավ միջոցներ ու համախոհ աշխատակիցներ չունենալու պատճառով»⁴⁷¹:

Նույնպիսի մի հանդես՝ նվիրված գրականությանն ու արվեստին (թատրոն, նկարչություն, քանդակ, ճարտարապետություն և այլն), հաջողվեց հրատարակել

⁴⁶⁷ Հիշողություններ Եղիշե Չարենցի մասին, Երևան, 1961, էջ 241:

⁴⁶⁸ Տե՛ս **Չարենց Ե.**, Երկերի ժողովածու, Երևան, 1967, հ. 6, էջ 615:

⁴⁶⁹ **Չաքարյան Ա.**, Եղիշե Չարենց. Կյանքը, գործը, ժամանակը, գիրք 1, Երևան, 1997, էջ

911-912:

⁴⁷⁰ «Խորհրդային Հայաստան», 1923, փետրվարի 4, թիվ 25:

⁴⁷¹ «Մարտակոչ», Թիֆլիս, 1923, հունիսի 28, թիվ 103:

Մոսկվայում: Այս անգամ Նախաձեռնությանը «Երեք»-ից միայն Չարենցն էր մասնակցում՝ Կարո Զալաբյանի ու Միքայել Մազմանյանի հետ: «Արվեստի առանձին ճյուղերի վերաբերյալ որոշ տեսակետներ ունեինք և հասունացել էր ամսագիր լույս ընծայելու անհրաժեշտությունը,- հիշում է Միքայել Մազմանյանը:- Անունը առաջարկեցինք դեռ «Ստանդարտ»: Չարենցը երկմտում էր այդ անվան նպատակահարմարության նկատմամբ: Նայեց բառարաններում նրա բուն նշանակության մասին. ստանդարտ բառը երկու նշանակություն ուներ, մեկը՝ դրոշ, մյուսը՝ օրինակելի նմուշ»⁴⁷²: Հանդեսի անվան վերաբերյալ Չարենցի երկմտությունը պատահական չէր: Նախաձեռնողներից միայն Չարենցն էր մինչ այդ տպագիր մամուլում աշխատելու որոշակի փորձաշրջան անցել:

«Առաջին հոդվածը, որի մեջ շարադրել էինք մեր գրական-գեղարվեստական «հավատամքը», շարունակում է հիշել Մ. Մազմանյանը,- ուներ «Ստանդարտի կուրսը» վերնագիրը: Գրականության վերաբերող մասը գրել էր Եղիշե Չարենցը, իսկ նկարչության և ճարտարապետության մասը՝ Զալաբյանն ու ես»⁴⁷³:

Ամսագրի խմբագիրները և հատկապես Եղիշե Չարենցը «Ստանդարտ»-ի ստեղծումը կարևորում էին այնքանով, որքանով հայ իրականության մեջ եղած պարբերականները, ինչպես համոզված էին նրանք, կամ «վիճեգրեսային» էին կամ «պրոլետենյևիստական»: Չէին խուսափում նաև անուններ տալուց. վիճեգրեսայինների շարքում ներկայացված էին «Նորք», «Պայթար», «Վերելք» պարբերականները, իսկ պրոլետենյևիստականների շարքում՝ «Մուրճ»-ը և «Դարբնոց»-ը: Այդ պարբերականները, իրոք, չէին կարող համապարփակ տեղեկույթ տալ ժամանակի ընդհանուր մշակութային իրականության մասին, որովհետև դրանցից յուրաքանչյուրը այդ իրականությունը ներկայացնում էր կանխակալ ու միակողմանի մոտեցումով:

«Ստանդարտ»-ը իր տեսակի մեջ եզակի ամսագիր էր: Բոլոր քայլերը հաշվարկված էին: Նախապես պլանավորված էր և՛ առաջին, և՛ երկրորդ համարներում զետեղվող նյութը: Այն ոչ միայն գրականության, այլև նկարչության ու ճարտարապետության շտեմարան էր: «Երեք»-ի ղեկարացիայից ընդամենը երկու տարի հետո եկած «Ստանդարտ»-ը լրացնում, զարգացնում էր առաջինի թերի կողմերը: «Ստանդարտի գրական ծրագրի մասին» վերնագրի տակ «տողերիս հեղինակը» (խոսքը Ե. Չարենցի մասին է) մի տեսակ «արդարացնում է» «Երեք»-ի ղեկարացիան.

«Եվ ահա թե ինչու:

«Երեքի» ղեկարացիան առաջին փորձն էր ձևակերպելու մեր հետ-հոկտեմբերյան բանաստեղծության անելիքները, և որպես այդպիսին, որպես փորձ՝ զուրկ չէր որոշ նշանակությունից: Նա այն ժամանակ տեղին ու հարկավոր էր ամենից առաջ որպես ժխտում հնի, որպես գրական-հասարակական մի ակտ, որ կազմակերպված ձևով եզրափակում էր մեր պոեզիայի «տերյանական» շրջանը և հիմք էր դնում Նոր շրջանի»⁴⁷⁴:

«Թոքախտավոր» գրականության ժխտումից բացի, որն ի դեպ «Երեք»-ի գաղափարն էր, այս ամսագիրը Նորարար էր. *Նկարչության մեջ՝ պլակատ, կարիկատուրա, շարժ*, այսինքն՝ *տեխնիկայի կատարելագործում*, ճարտարապետության մեջ դեմ էր ամեն տեսակի ռեստավրացիայի, որովհետև *պետությունը պետք է ընթանա ժամանակակից ինժեներիայի հետ կողք կողքի*: Կամերային թատրոնի փոխարեն *ագիտ-թատրոն*՝ կազմված հենց բանվորներից, *հոգեբանության փոխարեն՝ արյունկիպ*: *Ֆիզկուլտուրա և կինո*: Գրականության բաժինը ներառում էր «Ստանդարտի գրական կուրսը», որ ինքնին հասկանալի է, ինչպես նաև «Գրքեր և պարբերականներ» բաժինը: Այստեղ անդրադարձ կա ոչ միայն հայալեզու, այլև ռուսական պարբերականներին, մասնավորապես «Լեֆին».

⁴⁷² Հիշողություններ Եղիշե Չարենցի մասին, էջ 68:

⁴⁷³ Նույն տեղում:

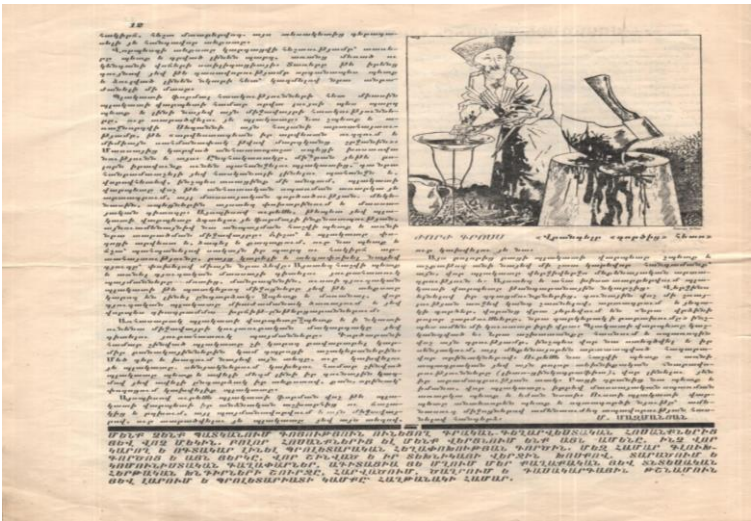
⁴⁷⁴ «Ստանդարտ», 1924, Մոսկվա, էջ 3:

Նախատեսվում էր վերջինիս անդրադառնալ Նաև հաջորդ համարում: ««Լեֆի» մասին մեր հիմնական տեսակետն այն է, որ եթե «Լեֆը» զտեր իր շարքերը ամեն տեսակի «զառումսիկ»-ներից, ներկայիս ամենաընդունելի և ամենաառաջավոր հոսանքը կդառնար: Այնպես, ինչպես որ Նա կա՝ երկդիմի է, ոչ ուղղագիծ,- և սրանումն է կայանում «Լեֆի» ամենամեծ թերությունը»⁴⁷⁵: Ելում են Նաև «զառումսիկների» անունները. «Վասիլի Կամենսկին, Պաստերնակը և Կրտսեմ Վեսյոլին անհասարակ պետք է տեղ չունենային «Լեֆում»⁴⁷⁶:

«Վերապահությամբ» հավանության արժանացավ «Октябрь» ամսագիրը. «Մենք միանգամայն համաձայն ենք այս պլատֆորմի առաջին մասի հետ, բայց երկրորդ մասն ընդունում ենք շատ մեծ վերապահությամբ: Մենք, ինչպես բերելով Լասալի խոսքերը՝ ասում եմ ընկ. Տրոցկին այլ կապակցությամբ – թողնում ենք, որ ով ցանկություն ունի գրի հեղափոխության «մասին» մեզ ինդիդ դնելով գրել հեղափոխության համար»⁴⁷⁷:

Մեր կարծիքով՝ ամենահամարձակը «Նկար-Քանդակ-ճարտարապետություն» բաժինն է, որն անդրադարձել է ժորժ Գրոսսի հակաբուրժուական, հեղափոխական աշխատանքներին՝ «Լուսաբացին», «Նուկեյի կենցաղը», «Պարոն կապիտալը», «Մի սոցիալիստի կյանքից», «Սպիտակ գեներայ», «Վրանգելը «գործից» հետո»: Եվ ամսագրի կուլմինացիոն կետ հանդիսացող ժորժ Գրոսսի համարձակ աշխատանքների լուսաբանումը ևս արգելք հանդիսացավ, որովհետև Նա պատկերում էր իմպերիալիստական պատերազմ, հեղափոխություն, քաղաքական ցնցումներ՝ անողորքաբար մերկացնելով քաղաքական գործիչների, քաղաքական երևույթներ, որոնք մտածելու տեղիք են տալիս: 1924 թվականին Մոսկվայի Պետհրատի բաժանմունքում տպագրված Գրոսսի նկարչական աշխատանքների (Յ.Ս.Խ.Յ. ՊԵՏՅՐԱՏ N 203-Մոսկվա, Կարո Յալաբյանի տեքստով) առաջաբանում ասվում է. «Յայ գրականությունը պատկերող արվեստի վերաբերյալ չափազանց աղքատ է եղել մինև այժմ: Ոչ միայն Եվրոպայի և Ռուսաստանի, այլև հայ պատկերող արվեստագետների գործերը տակավին հրատարակված չեն, մինչդեռ նման գրականության պահանջը զգալի է դարձել»⁴⁷⁸:

Նկար 1

475 Լույն տեղում, էջ 7:
476 Լույն տեղում:
477 Լույն տեղում:
478 Գրոսսի նկարչական աշխատանքները, Յ.Ս.Խ.Յ. ՊԵՏՅՐԱՏ N 203-Մոսկվա, 1924, էջ 6:
202

Անդրադառնանք մի կարևոր հանգամանքի ևս. ամսագրի շապիկին Լենինի ամբողջական լուսանկարն է՝ կանգնած դիմամտ մեքենայի վրա՝ իբրև խորհրդային իշխանության խորհրդանիշ: Իոսիֆ Բրոդսկին իր «Անվանափոխված քաղաքի ուղեցույց» էսսեում համեմատական կատարելով Պիտերի և Լենինգրադի միջև, անդրադառնում է Լենինի այս նկարին (տե՛ս նկար 2). «Առնվազն այս առումով այն խորհրդանշում է նոր աշխարհը: Հին աշխարհը սովորաբար ներկայանում էր հեծյալներով⁴⁷⁹»: Եվ ինչպես ժամանակին ճիշտ ըմբռնել է Հարություն Սուրխաթյանը, «Չարենցը առաջինն է, որ գիտակցել ու զգացել է պրոլետարական հեղափոխության նշանակությունը, և դուրս գալով մանր-բուրժուական խիսունջից, ազատվելով տերյանական մոտիվներից (և ոչ ձևերից), իհարկե, ոչ միանգամից (որովհետև Ֆիզիկական պարզ տեղափոխություն չէր, այլև հոգեկան պրոցես), անցել է պայթարող դասակարգի կողմը»⁴⁸⁰: Այսինքն՝ *ամսագիրը նորարարություն էր սկսած շապիկից*, որի վրա Կարլ Մարքսի նշանավոր տողերն են. «Հնարավոր է արդյոք Աբիլլեսը՝ վառողի ու արծիծի հետ միասին կամ, ընդհանրապես, «Իլիականը»՝ տպագրական մամուլի ու մեքենայի կողքին: Եվ մի՞թե պարբերական մամուլի լուրերի հանդես գալով՝ անխուսափելիորեն չեն ոչնչանում ավանդությունները, երգերը և մուսաները, իսկ դրանով և՛ Եպիբական պոեզիայի անհրաժեշտ նախատվալները», որոնք վերցված են նրա «Քաղաքատնտեսության քննադատության ներածությունը» աշխատությունից:

Ամսագիրն ուշացումով լույս տեսավ: Պատճառը Ռուբեն Սիմոնովի «Նոր թատրոնի և Մոսկվայի հայ դրամ. ստուդիայի մասին» ուշացած հոդվածն էր (որը տեղ գտավ «Թատրոն - կինո» բաժնում): Այնպես Չաբարյանը նշում է. «Չարենցը ամենից ավելի շահագրգռված է եղել Սիմոնովի հոդվածի տպագրությամբ: Այնքան որ Վախթանգովի թատրոնում և Ստուդիայի աշխատանքներով ծանրաբեռնված Սիմոնովը ներկայացրել է ուշացումով, այդ պատճառով էլ ձգձգվել է Տt լույս տեսնելը»⁴⁸¹: Այդ ժամանակ Լենինը վախճանվել էր: *Հնարավոր է՝ այս հանգամանքը ևս կարող էր քաղաքական խոչընդոտ հանդիսանալ ստալինյան իրականության մեջ:*

Նկար 2

⁴⁷⁹ Բրոդսկի Ի., Անվանափոխված քաղաքի ուղեցույց, Երևան, 2016, էջ 111:

⁴⁸⁰ Սուրխաթյան Հ., Գրականության հարցեր, Երևան, 1970, էջ 174:

⁴⁸¹ Չաբարյան Ա., Եղիշե Չարենց. Կյանքը, գործը, ժամանակը, գիրք 2, Երևան, 2003, էջ

«Ահա մոտավորապես այն գաղափարները, որոնք արժարժվում էին «Ստանդարտ»-ի առաջին համարի էջերում: Երկրորդ համարը նվիրված էր լինելու բացառապես գործնականին, սակայն պատահեց անսպասելին: «Չարենցը «Ստանդարտ»-ի մի օրինակը տվել էր Ալեքսանդր Մյասնիկյանին, որ այդ օրերին գտնվում էր Մոսկվայում: Մյասնիկյանը կարողացել էր ու մի լավ քննադատել մեր ամսագիրը իր անընդունելի գաղափարների համար և խորհուրդ էր տվել ոչնչացնել բոլոր օրինակները: Չարենցը տխուր վերադարձավ ու հայտնեց մեր անելիքների մասին: Հենց նույն երեկոյան, հուլիսի 1-ին, վառեցինք մեր հանրակացարանի խոհանոցի մեծ պլիտան ու կրակին տվինք այնքան սիրով գլուխ բերած մեր «Ստանդարտը»: Մեկական օրինակ պահեցինք մեզ մոտ հիշատակի համար, որոնցից ոչ մեկը չի մնացել ցարդ: Մի հատիկ օրինակ, իմ օրինակը (Չարենցի և Հալաբյանի ընծայականով) պահվում է Հայաստանի Գրականության ու արվեստի թանգարանում: Ահա թե ինչպիսի վախճան ունեցավ մեր «Ստանդարտը»»⁴⁸²:

Հավելենք, որ Եղիշե Չարենցի անվան գրականության և արվեստի թանգարանում այսօր պահպանվում է ամսագրի երկու օրինակ՝ մեկը՝ վերոնշյալ ընծայագրով, որ պահպանվում է Չարենցի ֆոնդում, իսկ երկրորդը՝ գրադարանում: Երկրորդ օրինակի ձեռքբերման աղբյուրներն անհայտ են:

YEGHISHE CHARENTS AND THE ONLY ISSUE OF «STANDARD» MAGAZINE

ANUSH TASAIYAN

*Institute of Literature after M. Abeghyan, Applicant,
Yeghishe Charents' house-museum, Chief fundraiser,
Yerevan, Republic of Armenia*

The aim of the article is to review the place and role of "Standard" magazine in Armenian literature.

Our task is to use the uniqueness of "Standard" magazine, because "Standard", which is consisted of only 16 newspapers, once adopted the synonym "weak". But it is not true, because Yeghishe Charents had enough experience to work in the press before the "Standard". And "Standard" was a unique magazine of its kind. All steps were calculated. The material in both issues -N1 and N2 was planned in advance. It was called to become not only literature, but also a unique database covering painting, architecture, cinema and theater, because it was written not about the revolution (as the Armenian-Russian press of that time did), but for the revolution itself.

During the research mostly analytical-comparative methods were used. A structural analysis, addressing to each section separately was also performed.

In the end, the conclusion was drawn that the destruction of the magazine was not about content, but about the courage to criticize the press of the time and the reality in general. And it is not coincidence that he became a victim of the same reality, political events.

Keywords: "Standard" review, revolution, literary press, literature, cinema, architecture, theatre.

⁴⁸² Հիշողություններ Եղիշե Չարենցի մասին, Հայպետհրատ Երևան, 1961թ., էջ 69:

**ЕГИШЕ ЧАРЕНЦ И ЕДИНСТВЕННЫЙ НОМЕР
ЖУРНАЛА «СТАНДАРТ»****АНУШ ТАСАЛЯН**

*соискатель Института литературы им. М. Абеяна,
главный хранитель фондов дома-музея Егише Чаренца,
г. Ереван, Республика Армения*

Целью статьи является рассмотреть место и роль журнала «Стандарт» в армянской литературе.

Наша задача – отметить уникальность журнала «Стандарт», потому что состоявший всего из 16 страниц журнал в свое время был признан довольно слабым. Однако такое мнение несправедливо, поскольку до «Стандарта» Егише Чаренц имел достаточно опыта работы в прессе. А «Стандарт» в своем роде был уникальным журналом. Все действия по изданию журнала были рассчитаны, материал для первого и второго выпусков был определен заранее. Он должен был стать не только литературным изданием, но и уникальным хранилищем фактов о живописи, архитектуре и кино, потому что он писал не о революции (как это делалось в армянский и русский прессе того времени), а ради революции.

В ходе исследования мы использовали преимущественно аналитико-сравнительные методы, а также выполнили структурный анализ, обращаясь к каждому разделу по отдельности.

В итоге исследования мы пришли к выводу о том, что закрытие журнала было связано не с его содержанием, а с тем, что он имел смелость критиковать прессу того времени и тогдашнюю действительность. И не случайно журнал стал жертвой этой действительности и политических событий того времени.

Ключевые слова: *журнал «Стандарт», революция, литературная пресса, литература, кино, архитектура, театр.*